

регуляторів росту у сорту Готівський (контроль), у сорту Чекбек від 2,68 т/га до 4,32 т/га та у гороху сорту Фаргус від 1,82 т/га до 3,30 т/га.

Найсприятливіші умови для розвитку та росту, для реалізації біологічної продуктивності гороху створювалися при внесенні мінеральних добрив у дозах $N_{30}P_{30}K_{45}$, де також обробляли посіви регуляторами росту, які виключно у малих концентраціях суттєво змінювали у рослинах процеси їх життєдіяльності. Вони істотно сприяли зростанню урожайності зерна в наших дослідженнях. Найкраще себе проявив варіант живлення $N_{30}P_{30}K_{45}$ у комплексі з регуляторами росту Емістим С та Вимпел. Показники урожайності на даних варіантах, в середньому за три роки становили відповідно 3,71 – 3,79 т/га для сорту Готівський, 4,15 – 4,32 т/га для сорту Чекбек, а найменшою була урожайність у сорту Фаргус 3,22 – 3,30 т/га, що притаманне сортовим особливостям культури. Дія регулятора росту ПлантаПег була менш позитивною, але показники біологічної продуктивності гороху всеодно були вищими за варіант (контроль) і коливалися в межах 3,13 – 4,0 т/га залежно від сорту.

Як показали дослідження, тільки раціональне поєднання досліджуваних агрозаходів при оптимальному поєднанні всіх елементів структури врожайності дозволяє отримати високу врожайність сортів гороху.

УДК 631.543.1:633.111.1

УРОЖАЙНІСТЬ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ (*T. AESTIVUM*, *T. SPELTA*, *T. DURUM*) ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВОГО СКЛАДУ

**Корхова М. М., канд. с. г. наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет**

Сучасне сільськогосподарське виробництво перебуває під загрозою змін клімату, які характеризуються підвищенням температури, зміною структури опадів, частими екстремальними погодними явищами, поширенням шкідників і хвороб. Для зменшення впливу кліматичних змін на виробництво пшениці – однієї з найпоширеніших культур світу, ФАО пропонує модель інтенсифікації рослинництва «Save and grow», яка полягає в стійкому підвищенні урожайності на існуючих сільськогосподарських угіддях.

Поширеним у зерновиробництві видом є *T. aestivum*, яка займає 90% усіх посівних площ зайнятих під пшеницею. Останні 10% площі зайняті під *T. durum* та *T. spelta*. У порівнянні з пшеницею м'якою, тверда та спельта має істотні переваги – менше уражується хворобами та шкідниками, не обсипається, стійкіша до вилягання, більш стійка до повітряної посухи. Ці два види пшениці в останні роки широко використовуються в органічному

землеробстві завдяки невибагливості до умов вирощування та високій якості зерна. Але, продуктивний потенціал цих видів пшениці залишається не повністю розкритим, у порівнянні з передовими країнами світу.

Метою роботи було провести порівняльний аналіз урожайності різних видів пшениці озимої та підбір кращих сортів для вирощування в умовах Південного Степу України.

Полеві дослідження проводили упродовж 2016-2020 рр. на дослідному полі Навчального науково-практичного центру Миколаївського національного аграрного університету. Попередник – горох посівний. Схема досліду включала:

фактор А – види пшениці озимої: *T. aestivum*, *T. durum*, *T. spelta*;

фактор В – сорти Шестопалівка, Відрада, Зиск, Ластівка одеська, Кошова, Здобна, Катаріна, Марія, Шпалівка, Гарантія одеська (*T. aestivum*); Ареал одеський, Лінкор, Босфор (*T. durum*); Зоря України, Європа (*T. spelta*).

У результаті проведених досліджень визначено, що сорти пшениці м'якої озимої формують вищу урожайність, ніж сорти пшениці твердої та спельти. Так, середня за 5 років урожайність досліджуваних сортів пшениці м'якої озимої становила 6,17 т/га, що на 0,71 т/га більше, ніж у сортів пшениці твердої та на 1,45 т/га більше ніж у сортів пшениці спельти.

Серед досліджуваних сортів пшениці м'якої озимої вищою врожайністю вирізняються Кошова (6,04 т/га), Марія (6,33 т/га), Шпалівка (6,32 т/га), Гарантія одеська (6,17 т/га).

У пшениці твердої озимої слід відмітити сорт Ареал одеський, середня за роки досліджень урожайність якого становила 5,43 т/га. Це на 0,33 т/га більше, ніж у сорту Босфор та на 0,36 т/га, ніж у сорту Лінкор.

Середня урожайність рослин досліджуваних сортів пшениці спельти становила 4,46 т/га. Слід відмітити, що сорт Європа (5,29 т/га) формує вищу урожайність зерна на 1,57 т/га у порівнянні з сортом Зоря України (3,62 т/га).

Встановлено, різну реакцію сортів на погодні умови. Так, у посушливому 2019/2020 сільськогосподарському році урожайність рослин пшениці м'якої озимої сортів Відрада, Здобна, Катаріна становила 3,73; 3,17; 2,87 т/га, тоді як у 2018/2019 рр. – 6,19; 7,18 та 6,34 т/га відповідно.

Сорт пшениці спельти Європа вищу врожайність зерна (6,24 т/га) сформував у 2015/2016 сільськогосподарському році, що на 2,22 т/га більше, ніж у 2019/2020 рр.

Серед досліджуваних сортів пшениці твердої озимої вищу врожайність зерна (6,92 т/га) сформував Ареал одеський у 2018/2019 сільськогосподарському році, що на 2,38 т/га більше, ніж у 2019/2020 рр.

Таким чином, у зоні Південного Степу України для виробництва зерна слід використовувати сорти пшениці м'якої озимої – Кошова, Марія, Шпалівка та Гарантія одеська; пшениці твердої озимої – Ареал одеський, пшениці спельти озимої – Європа.